

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Carl Torp: Betænkning angaaende de af den under 11/8 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver. Speciel Del: Kapitel XIV (»falsk Forklaring«).

Af P. C. Poulsen.

Ved Udarbejdelsen af 14. Kapitel af Professor Torps Straffelovsudkast (T. U.) er der i Følge Betænkningen navnlig to Spørgsmaal af almindeligere Betydning, der har været Genstand for mere indgaaende Prøvelse, nemlig Spørgsmaalet om Strafbarheden af uagtsom falsk Forklaring og Spørgsmaalet om Virkningen (paa Strafbarheden) af, at en falsk Forklaring tilbagekaldes. Begge Spørgsmaal er i T. U. afgjort paa anden Maade end ved Kommissionens Straffelovsforslag (K. U.) og paa anden Maade end i den gældende Lov.

Den forskellige Besvarelse giver sig for det første Spørgsmaals Vedkommende Udtryk deri, at medens K. U. i § 196 (i 18. Kapitel) har en saalydende Regel: »Den, der af Ubetænksomhed giver falsk Forklaring i noget ellers efter de foregaaende Paragrafer strafbart Tilfælde, straffes med Bøde«, har T. U. ingen tilsvarende Regel, hvorefter Følgen altsaa er, at den uagtsomme falske Vidneforklaring altid er straffri. — »Vorentwurf« (1909) til en tysk Straffelov har Regler svarende til K. U. § 196, men »Gegenentwurf« (1911) har ladet disse udgaa, hvilket ogsaa er Tilfældet i de fleste andre Straffelove, saaledes norsk Straffelov. For- saavidt Motiverne til denne sidste som Støtte herfor hen-

viser til den menneskelige Iagttagelses- og Hukommelses- evnes Svaghed og Upaalidelighed og anser Straf for overflødig, idet en omhyggelig og kyndig Eksamination vil være af større Betydning for Opnaaelsen af rigtige Oplysninger end Straffetruselen, imødegaas dette i K. U.s Motiver med en Udtalelse om, at Regelen forudsætter, at den udviste Uagtsomhed er af grovere Karakter, og aldrig kan føre til, at den, der paa Grund af Mangler ved Iagttagelsesevne eller Hukommelse afgiver urigtig Forklaring, vil kunne straffes, og Straffetruselen opfordrer Paagældende til at tænke sig om ved Afgivelsen af Forklaringer. Denne Betragtning indeholder — i Følge Betænkningen til T. U. — en Under- vurdering af de nyere Undersøgelser om Vidneudsagnets Psykologi, der har godtgjort, at Vanskeligheden først og fremmest ligger i, at det hyppigst er omtrent umuligt at sondre mellem de Urigtigheder, der skyldes Erindringsfejl, og dem, der skyldes Mangel paa behørig Omtanke, og en saadan Regel vil derfor kunne føre til urigtige Domfældelser.

Forsaavidt det i K. U.'s Motiver paaberaabes til Støtte for Regelen, at en Del Bestemmelser i den særlige Lovgivning anerkender Straffens Nødvendighed ved visse uagtsomme Fejl i Angivelser til Myndighederne, kunde dette paa Forhaand synes i særlig Grad at rammes af Betragtningen i de norske Motiver om, at en kyndig og omhyggelig Eksamination vil kunne afbøde tilsvarende Fejl ved Afhøringer i Retten. Disse særlige Regler er i nogle Tilfælde sikkert nødvendige. Men de er muligvis nødvendige netop som Ordensregler ved ensidige skriftlige Angivelser fra Private og i lignende Tilfælde, hvor Oplysningerne ikke undergives en Vurdering og Prøvelse under selve Afgivelsen. Noget lignende gælder da maaske med Hensyn til Strfl. § 149, 2. Stk, som efter Motiverne skyldes den Letsindighed, »der i senere Tider synes at vise sig« ved Skøns- og Taksationsforretningers Foretagelse — blot at denne Fare maa erkendes (og ved Bestemmelsen er erkendt) at være en med Formen for Forretningernes Fore-

tagelse konstant forbunden Fare, og dette hvad enten Forretningen afholdes i Henhold til en een Gang for alle aflagt Ed eller efter Foretagelsen afhjemles som en Helhed.

Derimod er det øjensynlig med fuld Ret, at K. U. paa-beraaber sig Strfl. § 148.

Bestemmelsen besvarer ganske vist tilsyneladende et helt nyt Spørgsmaal: hvorledes gaar det det Vidne, som undlader at give relevante Oplysninger? En virkelig sandfærdig Vidneforklaring forudsætter naturligvis, at Vidnet »intet har fordulgt af hvad det vidste, og hvorom dets Forklaring blev æsket«, som det hedder i Edsformaningstalen (jfr. ogsaa Retsplejelovens § 187 i. f.). Fordølgelsen kan være af saadan positiv Natur, at den rammes af Straffebestemmelsen for den forsættelig falske Forklaring. Men det er tillige muligt, at en aldeles forsættelig Undladelse af at give Oplysninger ikke paa noget Punkt er i Strid med det afgivne Udsagn, uden at der kan bebrejdes den kyndige Eksaminator nogetsomhelst. Vi har vist alle oplevet flagrante Eksempler derpaa, og denne Fremgangsmaade er sikkert langt ufarligere for Vidnet end at give positivt urigtige Oplysninger. Naar man betænker, hvor hyppigt det forekommer, at et Vidne erklærer, at nu vil det sige noget, som det ikke har villet sige til Politiet, da det ikke vilde gøre det »værre for Manden« end nødvendigt o. l., og naar man erindrer den juridiske Spidsfindighed ved den positive Besvarelse, der hyppigt udfoldes (hvorledes f. Eks. Spørgsmaalet: har han givet Dem Penge, fortolkes som: har han foræret Dem Penge, og derfor ikke omfatter Laan af Penge), kan der for Praktikerne ikke være Tvivl om, at det, hvor Eksaminator paa Grund af sit Ukendskab til f. Eks. Vidnets Tilstedeværelse ved en anden Lejlighed end den, der direkte forklares om, er fjernere fra at tangere det rigtige, er meget hyppigt, at Vidnet vogter vel paa ikke at komme i paaviselig Strid med Sandheden og dog skjuler Oplysninger af den øjensynligste Interesse.

Det kunde være nærliggende at læse § 148 som Lovens

Erkendelse af den hyppige Forekomst af, at saadanne Tilfælde af urigtig Forklaring kun tør karakteriseres som afgivne »alene af Ubetænkksomhed« og for disse praktisk hyppige Tilfælde at foreskrive en særlig Straf. — Det har imidlertid været Hensigten i Almindelighed at besvare Spørgsmaalet om Strafbarheden af Uagtsomhed ved Afgivelsen af Vidneforklaringer (hvilket jo unægtelig rummer en Undladelse af at give Oplysninger); dette fremgaar af Bestemmelsens Historie, der viser en paafaldende Analogi med Forholdet mellem K. U. og T. U. (dog i omvendt Følgeorden) og desuden frembyder andre Momenter af Betydning.

I Udkastet til Strfl. 1866 fandtes ingen til § 148 svarende Bestemmelse. Dette er ikke tilfældigt. Det har i Følge Motiverne været under Overvejelse, om der ikke maatte være Anledning til i Lighed med flere fremmede Straffelove »t. Eks. den preussiske og den norske« (Historien gentager sig) at optage en almindelig Bestemmelse om Straf for den, som af grov Uagtsomhed edelig bekræfter Usandhed; det turde imidlertid være at befrygte, at en saadan almindelig Bestemmelse let vilde give Menederen en Anvisning til at paaskyde at have verseret i Uagtsomhed, naar Forklaringens Urigtighed oplyses, og hos Domstolene fremkalde en for vidt dreven Betænkkelighed ved at forkaste et sligt Paaskud, og det vil desuden have sin Vanskelighed at fastholde og betegne, hvilken Uagtsomhed der skulde medføre Strafansvar, navnlig med Hensyn til den Skyld, som meget ofte maa søges hos andre f. Eks. Dommeren, i de Vildfarelser og Misforstaaelser, der foranlediger den urigtige Forklaring.

Det vil altsaa ses: K. U. venter sig den Virkning af Straffetruselen for Uagtsomhed, at Deponenten tænker sig om, hvorimod den gældende Straffelovs Motiver frygter, at den særlige Bestemmelse herom skal give Anledning til bevidst urigtige Forklaringer, for hvis Urigtighed derefter Uagtsomhed paaskydes. T. U. forudser Tilfælde af urigtig Domfældelse for Uagtsomhed, uden at der subjektivt er

noget at hebrejde Vidnet, Strfl.s Motiver befrygter, at Bestemmelsen kan blive en Sovepude for Domstolene, saa at disse henfører Tilfælde af forsættlig falsk Forklaring blandt de uagtsomme. For den, der har Kendskab til den daglige Praxis, er der ingen Tvivl om, at Strfl.s Motiver, der ved Læsningen muligvis gør et noget teoretisk Indtryk, her har stærk Tilknytning til noget reelt; paa den anden Side fremmaner det tveæggede i Ræsonnementet en Fare for urigtige Domfældelser (i Mangel af Uagtsomhedsstraffen) for forsættlig falsk Forklaring i saadanne Tilfælde, hvor en Forklaring er saa urigtig, at det af retslig-præventive Grunde eller under Trykket af sociale eller politiske Modsætningsforhold ikke kan passere, Domfældelser, der unægtelig vilde være af betydelig alvorligere Karakter end de uretfærdige Domfældelser (til Bøde), mod hvilke T. U. vender sig.

Landstingets Betænkning polemiserer mod Motiverne. Det udtales, at Domstolene nok vil forstaa at skelne mellem de to Arter af urigtig Forklaring; de hævder, at det er Vidnets Pligt »at tage sig sammen«, og nævner endelig, at det forekommer, at den, hvem det ved Dom er paalagt at afgøre en Retssag ved sin edelige Bekræftelse af et bestemt formuleret Edsthema, kan have forsømt at gøre sig fuldt bekendt med det, som den tilsigtede Ed gaar ud paa, Dom i H. R. T. 1863 pag. 481 nævnes som omhandlende et Eksempel herpaa og som udvisende, at Domstolene ikke i saadanne Tilfælde anvender den ved Fr. 15. April 1840 for forsættlig Mened hjemlede Straf, men derimod arbitrær Straf efter Lovgivningens Aand og Grundsætninger. I Henhold hertil foreslaas saa den nugældende § 148 indsat i Straffeloven.

Der synes nu ogsaa herved at være peget paa Forhold, som det kan være praktisk nødvendigt at have Straffebestemmelser imod, og som naturligt straffes som uagtsom falsk Forklaring. Vidner, der afgiver Forklaring i Henhold til Retsplejelovens § 179 og vel har foretaget det

pligtige Eftersyn af Bøger, Regnskaber, Journaler etc., men har begaaet grove Fejl herved, synes mig at falde ind under denne Betragtning, og hverken Rpl. § 177 eller T. U.s Forslag til Loven om Forseelser — hvoraf særlig § 10 (jfr. § 11) omhandler Tilfælde, der forhen tildels havde Plads i Strfl. 14. Kapitel og i K. U.s 18. Kapitel — findes anvendelige eller passende for disse Forhold. Visse Vidneforklaringer hviler altsaa paa en noget selvstændigere Virksomhed fra Vidnets Side, og man nærmer sig herved det samme Forhold, der har gjort Uagtsomhedsstraffebestemmelser i Særlovgivningen til en Nødvendighed, og medens disse saaledes viser sig indirekte at have nogen Betydning, kommer de i T. U. særligt fremhævede psykologiske Betæneligheder her kun lidet frem, ligesom Betydningen af Argumentationen ud fra Eksaminationens Evne til at afbøde saadanne Fejl svinder væsentlig bort.

Hvis Ønskeligheden af Strafbarhed i saadanne Tilfælde maa fastholdes, og hvis Strafbarheden af visse Fortielser i mere graverende Tilfælde, hvor Forklaringen dog ikke tør betegnes som positivt falsk, ligeledes skulde findes at maatte opretholdes, ses det ikke rettere end, at Regelen bør omfatte grov Uagtsomhed i det hele.

Det er i Virkeligheden Fortielserne, det i psykologisk Henseende frembyder størst Betænelighed at straffe. Men her er det, at praktiske Hensyn for at have Haand i Hanke med nogle ellers lidet haandgribelige urigtige Forklaringer og som et Komplement til selve Vidnepligten særlig tilsiger at slaa Strafbarheden fast. Det er muligt, at Eksaminator kan henvises til at sikre sig paa anden Maade f. Eks. ved ex tuto at gøre visse almindelige Spørgsmaal: Kender Vidnet iøvrigt noget til Sagen? o. l., men uvist er det vel, om selv den benægtende Besvarelse af den Slags Spørgsmaal altid vil løfte Forklaringen over i det positivt falske, og fremfor at gøre Spørgsmaalet om fuld Straf eller ingen Straf overhovedet afhængigt af Muligheden af at oplyse, om et saadant vanemæssigt Spørgsmaal er stillet i det

konkret foreliggende af talløse Tilfælde, og hvorledes det er besvaret — hvad der under en mundtlig Proces kan blive endnu vanskeligere —, synes det naturligt at erkende, at der ved Straffebestemmelser af denne Art i Realiteten lovgives om selve Vidnepligtens Indhold og Omfang, og ved en moderat Straffebestemmelse at fastslaa Vidnets Retspligt til at give de Oplysninger, som de Vidnet (og ikke altid Spørgeren) bekendte Forhold giver det en aldeles tilstrækkelig Opfordring til at fremkomme med (H. R. T. 1874 p. 192).

Fra dette Synspunkt lægges der mere Vægt paa selve Bestemmelsens Tilstedeværelse end paa en hyppig Anvendelse af den, og saaledes har det formentlig ogsaa været i Praksis. Hvilken Betydning den har haft, maales derfor ikke ved at undersøge, i hvilket Omfang den har været anvendt. Men ved Spørgsmaalet om dens Fjernelse kommer det derimod i Betragtning, at den har været gældende i mere end et halvt Aarhundrede og ikke vides at have givet Anledning til Misbrug, og at dens Udtagelse nu kan være en Svækkelse for Udoverne af en ny Retspleje ved at formindske Betydningen af Vidnets i Rpl. § 187 ellers saa fyndigt formulerede Forsikring om, at det har »talt Sandhed og intet fortiet«, hvoraf netop de sidste Ord er en Fornyelse i Forhold til den nu brugte Forsikring.

Paa andre uagtsomt urigtige Forklaringer har Domspraksis paa Grund af Ordlyden af § 148 kun anvendt Bestemmelsens Analogi. Men dette maa som foran bemærket ogsaa i hvert Fald være berettiget.

At det endelig kun er de graverende Tilfælde, der bør kunne straffes, synes der at være fuld Enighed om, og Motiverne til T. U. har da formentlig Ret i, at naar dette er Forudsætningen for K. U. § 196, burde det ogsaa have fundet Udtryk i Bestemmelsen, som jeg altsaa vilde finde det hensigtsmæssigt ikke iøvrigt at forandre. —

K. U. behandler ikke Tilbagekaldelse af en urigtig Forklaring anderledes end anden Afværgelse fra Gernings-

mandens Side af en Forbrydelses Følger, og da K. U. i dets § 46 her kun hjemler Nedsættelse med det halve, betegner det paa flere Punkter en ikke ubetydelig Skærpelse af nugældende Ret. Derimod vilde T. U., der ved Afværgelse har en betydelig mildere Regel, nemlig Regelen i § 78 Nr. 6 jfr. § 78 sidste Stk. 3: fakultativ Straffrihed, hvis det indskrænkede sig hertil, i det væsentlige være i Overensstemmelse med Straffeloven, og det er derfor en Udvidelse af Straffrihedens Omraade, naar § 152 2. Stk. i T. U. yderligere for den ubeedige de Vidneforklaring hjemler ubetinget Straffrihed i de Tilfælde, »hvor den skyldige af fri Vilje, og forinden der paa Grundlag af hans Forklaring er truffet nogen retslig Afgørelse, tilbagekalder sin Forklaring«.

I selve den ydre Anordning følger T. U. altsaa — bortset fra den nævnte Udvidelse af Straffriheden — K. U. og er her ved Formuleringen i Modsætning til Straffeloven, der ikke finder at kunne lade det bero ved Reglerne om Nedsættelse ved Tilbagetræden og Afværgelse. Det Spørgsmaal kunde ellers formentlig nok rejses, om disse Regler altid kan komme til Anvendelse paa den, der tilbagekalder sin Forklaring. Man har ved Læsningen af Motiverne Indtrykket af, at de ved disse for civile og kriminelle Sager givne Regler alene har de sidste for Øje og endda kun Forklaringer, der er af fældende Karakter for en Sigtet. Kriminalpolitiske Hensyn og Hensynet til, at ingen skal lide Skade, paaberaabes og dette i en saadan Forbindelse, at Tanken henføres alene paa at lide Skade ved Straffedom og andre strafferetlige Afgørelser. Naar en saadan Forklaring tages tilbage, egner den sig jo i Regelen ikke længere som Bevis, og den Sigtede lider da ingen Skade. Ved selve Tilbagetagelsen har Gerningsmanden da afværget den af hans Handling flydende Fare (T. U. § 78 Nr. 6). Men dette vil ikke altid være Tilfældet, naar Vidnet først har forklaret til Gunst for den Sigtede og nu forandrer denne Forklaring som løgnagtig; det er ikke sikkert, at

den nye Forklaring kan danne Bevis — det kan ende med, at Retten hverken ved ud eller ind. De offentlige Interesser har da lidt Skade, og kun § 78 Nr. 7, som ikke hjemler fakultativ Straffrihed, kan komme til Anvendelse. Og paa samme Maade kan det gaa den Private. Dette har maaske foranlediget Lovgiveren af 1866 til af Hensyn til Ønskeligheden af altid at kunne gaa til Straffrihed i disse Forhold at give særlige Regler. En saadan Betragtning var nemlig da nærliggende; thi i Fr. 15. April 1840 § 4 hed det udtrykkelig, at det ved Nedsættelsen af Straffen skulde tages i Betragtning, om ved den senere Tilbagekaldelse al den skadelige Følge afværges, som Usandheden kunde have medført, »hvortil det hører, at det kan skønnes, at der ikke ved Vidnets Afvigelse fra Sandheden er bleven Nogen berøvet et Bevis, hvorved han kunde værges om sin Ret« (jfr. herved Mot. til Strfl. 1866 S. 173), og at der med »nogen« er sigtet til »enten det Offentlige eller en Enkelt«, ses af Forordningens § 2.

Hensynet til den maaske uoprettelige Skade for Tredie- mand, hvem Forklaringen er rettet imod, og til, at Tilbagekaldelsen, der kunde afværge Skaden, kunde tænkes at blive forhindret ved Vidnets Frygt for Straffen, er som sagt Motivering af denne Fællesregel. Som ogsaa i T. U.s Motiver antydet synes dette Hensyn, om det har Gyldighed, at maatte føre til Straffritagelse, ogsaa naar Forklaringen har været beediget, og Paaberaabelsen af Respekten for Edens Hellighed i »Gaaseøjne« som Modgrund mod den ubetingede Straffrihed synes mig inkonsekvent og at tyde paa, at Udgangspunktet næppe er rigtigt. Det er ogsaa klart, at de mere subsidiaert paaberaabte Grunde: stærk Paavirkning af andre, alvorlig etisk Konflikt, højst kan medføre fakultativ Straffrihed.

Det er ikke nærmere bestemt, hvad der forstaas ved Ordene »retslig Afgørelse« som Termin for rettidig Tilbagekaldelse. Da de er en Omskrivning af Ordene i Motiverne: at ingen maa have lidt Skade, er der sikkert tænkt ikke

alene paa endelige Domme, men ogsaa paa forelobige Afgørelser: Arrestkendelser o. desl. Dette er endog særlig nærliggende, da Forklaringen i Motiverne (men ikke i den givne Regel) forudsættes at være af fældende Karakter og samtidig ubeediget. Opretholdelse af en Arrest er da antagelig ogsaa en retslig Afgørelse, og herved kan der jo ogsaa lides stor eller endog uoprettelig Skade. At den civile Sagsøger opgiver Sagen og hæver den, er vel en retslig Afgørelse; men at en offentlig Sag staar i Stampe, at en Arrestation, som har været paatænkt, ikke besluttet? At Vidnet paa Grund af dets Forklaringss tilsyneladende Intethed ikke edsfæstes? Heller ikke Ordene »paa Grundlag af hans Forklaring« er lette at fortolke. Bl. a. kan der spørges, om Forklaringen da altid er straffri, naar den tilbagekaldes ogsaa efter den endelige Afgørelse og overhovedet ikke er kommet i Betragtning ved denne.

Jo mere det bliver nødvendigt at tage med som retslige Afgørelser, des mere svinder ogsaa Regelens Nytte til Opnaaelsen af det store Formaal: at hindre Justitsmord, ind. I Praksis forekommer den rene skadelige Vidneforklaring ikke almindeligt. Den herhen hørende Forbrydelse er den, som omhandles i T. U. § 137 og her navnlig den falske Anklage (f. Eks. om Voldtægt), og for denne Forbrydelse ses ingen til § 152, 2. Stk. svarende Regel foreslaaet. — Med Hensyn til selve Bestemmelsens Egnethed bemærkes, at det vel nok er muligt, at Frygten for Straf kan være bestemmende for et Vidne til ikke at tilbagekalde sit Udsagn, og navnlig er muligt, at Vidnet og andre, der søger en bekvem og haandgribelig Grund som Forklaring, tyer til et saadant Paaskud; jeg for mit Vedkommende tror, at det er langt stærkere psykologiske Hindringer, Ydmygelsens og Erkendelsens Vanskelighed, der gør det svært at »gaa i sig selv«. Skulde dette være rigtigt, er det ikke umuligt, at den Omstændighed, at Vidnerne véd, at de ikke behøver at tage det saa nøje, kan medføre, at de i deres første Forklaring forklarer letsindigt,

og derefter -- trods Straffriheden -- holder fast ved Forklaringen, og i saadanne Tilfælde kunde Regelen tænkes at virke paa en skæbnesvanger Maade imod sin Hensigt. Og dette faar større Vægt, da Forklaringen efter Bestemmelsen vel maa forudsættes ikke at have det i T. U. § 137 angivne Formaal, at en anden dømmes, og Grunden til den urigtige Forklaring da regelmæssig netop vil være, at den angaar Ting, som det er Vidnet selv ubehageligt at give Meddelelser om.

Begrebsmæssigt behøver Vidnet jo ikke at vide, om dets Forklaring er til Skade eller til Gavn for den Sigtede, men som Regel er dette jo ganske aabenbart. Det er for de fældende Forklaringer, at T. U.s Argumentation kan tænkes at have en vis Gyldighed. Der kan da maaske intet særligt udover det anførte indvendes imod Indholdet af Regelen i § 154 i. f., da det jo er givet, at falsk Anmeldelse, omend den maa forudsættes at være rettet mod en Ubestemt (jfr. ellers T. U. § 137), er af et fældende Indhold, hvorved den netop i den Henseende, hvor det her interesserer, er væsensforskellig fra Vidneforklaringen. (Mod Formuleringen kunde det derimod maaske indvendes, at hvis det er vanskeligt at fastslaa, hvad der forstaas ved en retslig Afgørelse, bliver det endnu vanskeligere at sige, hvad der er »tilsvarende Anvendelse«).

Som flere Gange i det foregaaende antydet er det Omraade, hvor T. U. § 152, 2. Stk. maa antages at have virkelig praktisk Betydning, det hyppigt forekommende Tilfælde af falsk Forklaring: til Bedste for en Sigtet i en Straffesag. Her synes Betænkningens Argumentation som bemærket kun lidet at passe. Medens det paa den ene Side er uvist, om der i en enkelt konkret Sag kan vindes noget ved Regelen, er der paa den anden Side Fare for, at den nye Regel om Krav paa ubetinget Straffrihed kan føre til Aftaler om — foreløbig — farefri urigtige Forklaringer, fremme Kammeraderi og utidig Overbærenhed og i det hele medføre almene uheldige Virkninger.

Og atter her gælder det da, at en saadan Regel ikke vides at være attraaet i Praksis, og at det maa synes særlig uheldigt uden afgørende Nødvendighed at indføre Forandringer, som kan have Betydning for, hvad Fr. 1840 betegner som Grundstøtterne for Retfærdigheds Haandhævelse, paa et Tidspunkt, der kan antages at falde omtrent sammen med eller kort efter en Ordning, ved hvilken Vidneforklaringen i Straffeprocessen bliver Hovedhjørnestenen for hele Bygningen.

T. U. § 153, 1. Stk. hjemler i Overensstemmelse med K. U. § 194, 1. og 2. Stk., at den, der som sigtet for en strafbar Handling eller under Afhørelse, hvor Forklaring i Følge Loven ikke maa kræves, afgiver falsk Forklaring, ikke straffes, altsaa ej heller naar Forklaringen er beediget. Afgives falsk Forklaring i Tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte Forklaring, nedsættes Straffen og kan for ubeedigede Forklaringer bortfalde.

I Rpl. §§ 168—170 er nu Reglerne om Vidnepligten samlede, særlig ogsaa de højst fornødne Regler om Vidnets Ret til at undslaa sig paa Grund af egen Interesse (§ 170).

I K. U., hvortil T. U. her henholder sig, udtales det, at Straffriheden herved strækkes videre end ved § 147, der, naar Edfæstelse har fundet Sted, kun aabner Adgang til mildere Straf, idet Kommissionen har ment, at det var en saa alvorlig Fejl, der er begaaet ved at lade Edsaflæggelse finde Sted i disse Tilfælde, at Forholdet strafferetligt set bør behandles, som om Ed ikke var aflagt. — Det er jo muligt, at denne Opfattelse af Regelen i § 147, 1. Stk., der vilde stemme med tidligere Tidens Tankegang overfor ethvert Misbrug af det højeste Væsens Navn, er rigtig. Motiverne taler ikke med fuldkommen Tydelighed derimod. Ligesom Strfl. § 145 kun taler om Vidner, nævner imidlertid Strfl. § 147, 1. Stk. kun falsk Vidneforklaring, og det Problem, som beskæftiger Bestemmelsen saavel som Motiverne, er det, at det befindes, at Sagen gjaldt ham

selv paa*), hvad enten dette først bliver aabenbart ved senere Oplysninger, saa at den begaaede »Fejl« er af ganske objektiv Natur, eller der kan bebrejdes Forhørsdommeren noget. Hvis det skulde være rigtigt, at Hjemmelen for at undlade at straffe den Sigtedes Forklaring ligger deri, at ingen Bestemmelse indeholder Straf herfor (jfr. Strfl. § 1), er den foreslaaede Regel ikke mildere end den gældende. Derimod forbliver det anførte Problem uløst eller maa besvares efter T. U. § 153, 2. Stk. Men denne Regel gaar ikke tilnærmelsesvis saa vidt som Strfl. § 147, 1. Stk., hverken med Hensyn til sin Straffrihedsregel eller med Hensyn til de Tilfælde, i hvilke den kan anvendes (jfr. Rpl. § 170: Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd, se herved Munch-Petersen: Den danske Retspleje S. 204). Jeg skal ikke komme ind paa hele Fortolkningen af Strfl. § 147 og Forholdet mellem 1ste og 2det Stykke. Hvor mange Faser dette Spørgsmaal har, vil ses af den trykte Retspraksis og de vanskelige Afgørelser, der her har foreligget. Det skal blot eksempelvis nævnes, at den, der møder som Vidne i en offentlig Straffesag (imod en anden), kan tænkes ved sin Forklaring at ville røbe sin Medskyld i denne, at røbe sin Skyld i en anden strafbar Handling, der egner sig til at inddrages under Sagen, i en Forbrydelsessag at oplyse om en Forseelse, i en offentlig Politisag at aabenbare en Forbrydelse; paa flere af disse Forhold lader formentlig T. U. § 153, 1. Stk. sig hverken direkte eller analogisk anvende, og der vil sikkert herimellem være Tilfælde, i hvilke T. U. § 153, 2. Stk. ikke strækker Strafnedsættelsen vidt nok.

Tages som Eksempel det (gifte) Vidne, der afgiver Forklaring i en Sag efter L. ^{30/3} 1906 § 3, 2. Stk. og ved en sandfærdig Forklaring maatte oplyse om et efter Strfl. § 159 strafbart Forhold, vil han ikke kunne nægte at af-

*) Dette sidste Ord er med en formentlig urigtig sproglig Motivering udtaget i Folketinget og findes derfor ikke i Bestemmelsens endelige Tekst.

give Forklaring i Medfør af Rpl. § 170, da hans Forhold ikke medfører Tab af borgerlig Agtelse og som Regel heller ikke af Velfærd. Da han ikke afhøres som Sigtet, og da han ej heller kan paaheraabe sig T. U. § 153, 2 Stk., vilde han i Tilfælde af falsk Forklaring efter T. U. være hjemfalden til fuld Straf. Efter den gældende Ret er et saadant Tilfælde antaget at falde under Strfl. § 147, 1. Pkt. (altsaa straffrit ved ubeediget Forklaring, H. R. T. 1899 p. 456). — Man bør maaske drage den Konsekvens af Rpl. § 170, at saadanne Tilfælde ikke lades ganske straffri, men det er formentlig en Mangel, hvis Loven ikke hjemler Adgang til Nedsættelse.

En Del af dette »Hul« kan muligvis udfyldes ved Analogi og Fortolkning. Jeg skal ikke komme nærmere ind herpaa. Jeg tror, at det kan siges, at dette af Strfl. 1866 rejste Spørgsmaal bør have en udtrykkelig Løsning, og at en rationel Ordning kræver Hensyntagen til Forholdet mellem den aktuelle Straffesags Betydning, hvori Vidnesbyrdet aflægges, og Størrelsen af den Straf, som Vidnet udsætter sig for ved sin (sandfærdige) Forklaring, saa at et Vidne i en Mordsag ingenlunde kan hævde ubetinget Straffrihed for falsk Forklaring, fordi det ved sin Forklaring vilde aabenbare at have gjort sig strafskyldig f. Eks. for Absentation fra militær Afdeling eller i ulovlig Jagt. Omvendt synes det, at Straffriheden burde omfatte saadanne urigtige Forklaringer, hvor Vidnet ved en sandfærdig Forklaring paa det øjensynligste udsætter sig for en aktuel Straffesag af Betydning. selv om Forklaringen afgives i en civil Sag.

T. U. § 154 indeholder Strfl. § 154 og dens §§ 224 og 226 og skal ikke nærmere omtales; Slutningsbestemmelsen om Straffritagelse ved Tilbagetagelse er tidligere berørt.

Strfl. § 155 er overført dels til § 10 i Loven om Forseelser, dels (som intellektuelt Falsk) til Kapitlet om Falsk og maa omtales paa disse Steder, særlig ogsaa den skete

Indskrænkning af § 155 til at omfatte visse bestemte Erklæringer.

Som foran nævnt er den falske Vidneforklaring, som har til Formaal, at en anden dømmes for en strafbar Handling, omhandlet i T. U. § 137 (i Udkastets 12. Kapitel om Forbrydelser mod den offentlige Orden) sammen med falsk Anklage.

Straffene er mildere end i K. U. og Straffeloven, men vistnok forsvarlige, hvilket særlig ogsaa gælder Straffebestemmelserne med Hensyn til Forklaringer om aabenbart irrelevante Punkter.

